

STRIJDEN OM EEN PLEKJE IN WEST-VLAANDEREN

DE PLAATSBEPALERS

Much ado about nothing?

‘Oude wijn in nieuwe vaten’/ ‘En op het einde zijn we niet alleen tijd verloren’/ ‘Gestuurde inspraak’/ ‘Vlaanderen zal met haar nieuw beleidsplan Ruimte al de inspanningen overbodig maken’/ ‘We kunnen op z’n minst in dialoog gaan en we zien wel’/ ‘Eindelijk krijgen we een stem’. Onder andere deze bedenkingen werden opgetekend in de wandelingen voor en tijdens de eerste editie van het participatieproces Plaatsbepalers.

En toch heeft de West-Vlaamse Milieufederatie alles op alles gezet om mee te werken. Want met dit programma wilde de dienst Ruimtelijke Planning van de Provincie immers de verschillende sectoren, de ruime bevolking en de lokale politiek betrekken bij de herziening van de Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan. Het is die intentie die ons aansprak, samen met de kans dat er naar de ideeën zal worden geluisterd (omwille van een breed draagvlak). We hebben deze kans dan ook aangegrepen om ook een ruime bevraging te organiseren over het ruimtelijk beleid in West-Vlaanderen en kunnen nu duidelijk zeggen dat we goed onderbouwd en met een draagvlak bijgedragen hebben aan de start van het proces.

De resultaten van de verschillende overlegfora werden aan de Provinciale Commissie Ruimtelijke Ordening (Procoro) voorgelegd en liggen nu voor bij de deputatie. Samen met de Vlaamse overheid wordt zo naar een ontwerp van herzien Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan toe gewerkt. Dat ontwerp gaat uiteindelijk in openbaar onderzoek. Zo kunnen eventuele bezwaren geuit

worden. In het voorjaar van 2018 moet de visie, die de basis vormt voor het ruimtelijk beleid in onze provincie, voor de komende jaren gestalte krijgen.

Het inspraakproces Plaatsbepalers aan de gang. Foto Focus WTV

Vele stemmen geven sterke adviezen

Het is dan ook van belang om als milieu- en natuurmiddenveld, met een stevig onderbouwd en breed gedragen standpunt mee aan tafel te schuiven. Daarom hebben we, in voorbereiding van het advies, een gerichte bevraging georganiseerd, zowel thematisch als regionaal. Het brede resultaat dat we hieruit destilleerden, werd getoetst aan de nieuwere inzichten rond kernversterking, ruimtebehoud, duurzame bedrijventerreinen,... om te komen tot een sterk advies aan de Provincie (onderaan dit artikel vind je bronvermelding van de gebruikte documenten).

Het zou ons te ver brengen om het hele advies tot in detail te overlopen. Het advies van de Provinciale Minaraad, dat op vele vlakken werd gevolgd, kan je opvragen bij het WMF-secretariaat. We willen je echter

wel de pistes aangeven - in grote lijnen- die een draagvlak vonden in de Procoro en nu hopelijk ook door de deputatie zullen worden overgenomen:

1. Klimaatadaptatie:

Vooraf aan de kust, maar ook in de meer heuvelachtige regio's, zal er moeten ingezet worden op een klimaatbestendige ruimtelijke planning. Vermits de klimaatverandering zelf niet op te delen is in verschillende bestuursentiteiten, mag dat ook niet met de maatregelen gebeuren. Voor de kust moet er dan ook een kust-duin-poldervisie (of ecosysteemvisie) komen op de klimaatadaptatie, waar de natuurlijke buffering als uitgangspunt wordt genomen en harde maatregelen als uitzondering. De uitwerking ervan moet goed gecoördineerd worden, door één instantie, en rekening houden met de verschillende mogelijke scenario's.

Niet alleen aan de kust is het dan ook belangrijk om het fysisch systeem (heuvels, beken, valleien, overstromingsgebieden,...) als leidraad te nemen voor toekomstige ontwikkelingen. Het vrijwaren en terug opwaarderen van groen-blauwe assen in verstedelijkte kernen, het ontharden van open ruimte door afbraak van zonevreemde gebouwen (met begeleiding van de juiste planologische instrumenten), het behoud en stimuleren van kleine landschapselementen,... werden als voorbeeld opgenomen in het advies voor de deputatie. De 'geest' van het advies bouwt op de kracht die het landschap heeft om flexibel en robuust om te gaan met de klimaatveranderingen. 'Flexibel'

verwijst naar het feit dat inzichten kunnen veranderen en de maatregelen die er op verder bouwen, dat ook moeten doen. 'Robuust' verwijst naar de capaciteit van de maatregelen om op het sterkste scenario van klimaatverandering een antwoord te kunnen geven. Op bestuurlijk vlak wordt gevraagd naar onderzoek, visie, afstemming, handhaving en coördinatie.

2. Energie

De Procoro spoort de Provincie aan om op alle vlakken te innoveren. Ook en zeker op vlak van duurzame energievoorziening. Ze heeft er ook alle kansen toe, door haar ligging aan de winderige kust en het open landelijk gebied. Daarom vraagt de Procoro om volop in te zetten op windenergie. De Provincie moet actief op zoek gaan naar gebieden met mogelijkheden, maar ook duidelijk aangeven waar het niet kan. Door een coöperatieve benadering, kan de Provincie het

Foto's boven natuurlijke kustverdediging. www.natuurpunt.be/kappaplan.
Links onder : kustpoldergraslanden. foto van Peter Bossu. Rechts onder :
Kleine landschapselementen aan de Bankbeek. Foto van www.leiedal.be

draagvlak, dat nu veelal ontbreekt, vergroten. Energievoorziening kan niet alleen via wind. Ook het gebruik van warmtenetten en het inzetten van landschapshout –en dus ook meer landschapshout aanplanten en optimaliseren van de kwaliteit en verbranding- zijn elementen waar de Provincie meer moet op inzetten.

3. Lokale bedrijvigheid en bedrijventerreinen

In sommige regio's heerst er een tekort aan ruimte voor bedrijven, in andere is er te veel bestemd. Om zuinig om te

gaan met ruimte, hebben we een andere denkwijze nodig over de bestemming ervan. Omdat de zoektocht naar ruimte voor bedrijven meestal in landbouwgebied – en dus open ruimte – strandt, dringt de Procoro aan op het implementeren van een aantal criteria bij het inrichten van ruimte voor bedrijven. We geven er een aantal mee.

Vooraleer er aan uitbreiding van het ruimtebeslag wordt gedacht, moet men de ruimte op bestaande terreinen optimaliseren. Dat gaat van herbestemmen van bepaalde gebouwen, verdichten binnen het terrein, verhogen van de bezettingsgraad door het denken in kubieke meter ruimte en niet in vierkante meter (werken in de hoogte), maar ook –waar het kan– streven naar verwevenheid tussen bedrijvigheid en wonen (of het mengen van functies) en het koppelen van functies op de terreinen zelf (bijvoorbeeld gedeelde infrastructuur). Waar bedrijven zonevreemd staan, moet er worden gedacht aan de mogelijkheden (planologische instrumenten) om de bedrijvigheid op termijn te laten uitdoven. Dat laatste kan het geval zijn bij een hervestiging van een bedrijf, of het stopzetten van de bedrijvigheid. Op die manier kan de open ruimte terug aan waarde winnen.

De duurzaamste wijze van transport dient bij elke inplanting, of aanpassing, voorrang te krijgen. Zo moet er niet alleen geïnvesteerd worden in geclusterde watergebonden bedrijvigheid (en het herstel van de toegang tot het water), daar waar de ruimte het toelaat (open ruimte en natuurwaarden maximaal bewaren), maar moet ook de toegankelijkheid met collectief vervoer, of fiets prioriteit krijgen bij de inplanting van bedrijven.

Als er dan toch nieuwe lokale bedrijvzones komen, moet er gekeken worden naar de beste locatie over de gemeentegrenzen heen. Hiervoor zijn instrumenten als fiscale verevening noodzakelijk. Dit laatste is het spreiden van de fiscale inkomsten, over verschillende gemeenten. Zo hoeft een gemeente die minder geschikte ruimte heeft voor bedrijvigheid, geen inkomsten te derven.

Foto boven : hernieuwbare energie d.m.v. windenergie is in het winderig West-Vlaanderen nog een onderbenutte kans. Een coöperatieve en participatieve benadering zou hier voor het nodige draagvlak kunnen zorgen. Foto www.klimaatplein.com. Het verduurzamen en verdichten van bestaande bedrijventerreinen moet de nog resterende open ruimte helpen sparen. Foto : www.duurzaambedrijfsleven.nl

4. Ruimte voor wonen

Ook hier moeten we spaarzaam zijn met ruimte. Geïnspireerd door voorlopers als Leo Van Broeck, de Vlaamse bouwmeester, willen de partners binnen de Procoro ijveren voor het zoveel mogelijk vasthouden van een harde grens voor de dorpen en steden. Dit houdt in dat er binnen het verstedelijkt weefsel moet gezocht worden naar mogelijkheden van onder andere collectief wonen, kleiner wonen, delen van functies, maar ook het in de hoogte bouwen (mits kwalitatieve en hoogbouw, passend in het kader). Ook in dorpen. Door de opkomst van de elektrische fiets, maar ook door een betere afstemming van de verschillende manieren van personenvervoer (te voet, per fiets, per (snel)bus of per trein), blijven dorpen goed toegankelijk en kan de huidige prominente rol van de wagen in de centra op de achtergrond. E-commerce kan worden geïntegreerd in multifunctionele dorpspunten (zoals een dorpscafé, of een buurtwinkel). Zo kunnen verstedelijkte kernen terug ademen en kan het buurtleven er terug op gang komen.

Intergemeentelijke samenwerking kan de vraag naar containerparken of zwembaden op grotere schaal bekijken, net als eerder aangegeven voor lokale bedrijventerreinen (waar bedrijvigheid niet binnen de wooncluster kan voorzien worden).

Duurzaam bouwen, met aandacht voor compact ruimtegebruik en klimaatadaptatie is de toekomst van stadsontwikkeling. Hierboven een ontwerp van een duurzame woonblok in Brussel. Bron : www.duurzaamgebouwd.nl

5. Ruimte voor landbouw

Landbouw wordt enerzijds gezien als een landschapsvormer –zoals de poldergraslanden-, maar ook als een factor die negatieve impact kan hebben op het landschap en haar functies. De Procoro vindt het belangrijk dat de schaalvergroting van de landbouw met respect voor de draagkracht van het fysisch systeem gebeurt. Onderzoek moet nagaan hoe de verschillende ecosysteemdiensten in de verschillende regio's binnen de provincie, maximaal kunnen renderen. Open ruimte wordt meer en meer gezien als een collectief goed, waar zowel waterhuishouding, natuur, recreatie en (landbouwbedrijvigheid) in afstemming moeten komen. Het landschap moet gerestaureerd worden in haar functies.

Afsluitend

Wat je nu gelezen hebt, is een korte interpretatie van een heel proces dat werd doorlopen met de verschillende partners binnen de Procoro, maar ook binnen de verschillende fora van de Plaatsbepalers. Er blijven echter heel wat vragen: wat zal de deputatie doen met deze breed gedragen conclusies? Zal ze de weg vooruit kiezen? Stroken deze adviezen met de lijnen die in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen worden uitgezet? Wil Vlaanderen de instrumenten voorzien om tot een goede ruimtelijke planning te komen? Zal deze gedragen visie de kracht van sommige belangengroepen overleven? Met de West-Vlaamse Milieufederatie hopen we alvast dat deze maatschappelijk gedragen standpunten nu de basis vormen van een nieuwe manier van omgaan met open ruimte. We hopen ook dat het beleid, meer dan vroeger, de kansen ziet van participatie en dat er meer van dat op ons afkomt.

Bronvermelding :

- 20 recepten voor kernversterking. www.kernversterking.be Bond Beter Leefmilieu 2016
- Duurzame bedrijventerreinen. www.bondbeterleefmilieu.be
- Menukaart duurzame bedrijventerreinen, een handreiking en inspiratiebron. Uitgave van Provincie Noord-Brabant(Nederland)
- Beleidsdossier Kustverdediging –Kappaplan. www.natuurpunt.be/beleidsdossier-kustverdediging
- Onderzoeksrapport duurzame mobiliteit. [www.milieurapport.be/transitie duurzame mobiliteit in steden](http://www.milieurapport.be/transitie-duurzame-mobiliteit-in-steden).(MIRA).
- Duurzame ruimtelijke planning: maatregelen om de impact van verkeer op luchtkwaliteit te verminderen. [www.lne.be/beelden en documenten/impact verkeer](http://www.lne.be/beelden-en-documenten/impact-verkeer).
- Ruimte en gezondheid, een vanzelfsprekende combinatie? [www.platformgezondontwerp.nl/ruimte en gezondheid](http://www.platformgezondontwerp.nl/ruimte-en-gezondheid). (RIVM-rapport 2015)
- Waarheen met de Koninklijke Baan? Uitgave van Provincie West-Vlaanderen.
- Debatnota discussie-elementen m.b.t. hergebruik van functioneloze gebouwen op het platteland- Themagroep IPD (Interbestuurlijk Plattelandsoverleg).

Tekst : Bart Vanwildemeersch.